

Svar på remiss över betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5)

Kulturdepartementet har inkommit med en remiss till Örebro kommun gällande betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5). Remissvaret fokuserar på de förslag som betänkandet innehåller och redovisar Örebro kommuns synpunkter på dessa. Förslagen kommenteras i den ordning de presenteras i betänkandet.

Örebro kommun vill framhålla att flera av förslagen i utredningen tar sin utgångspunkt i den nu gällande lokala och regionala organiseringen och ansvarsfördelningen. I flera fall kan dessa frågor/förslag påverkas av om den organiseringen/ansvarsfördelningen förändras. Det pågår nu utredningar som ser över just de frågorna och det finns långt gångna tankar på förändringar. (Regional indelning 3 nya län SOU 2016:48 samt en eventuell maktutredning.) Det kan vara klokt att hänsyn tas till de förslag som läggs i dessa och att de olika utredningarna tar hänsyn till varandra.

Sammanfattning av Örebro kommuns ställningstaganden

- Örebro kommun tillstyrker utredningens förslag om en ny målsättning för den svenska demokratipolitiken och att en ny maktutredning tillsätts.
- Örebro kommun tillstyrker förslaget att regeringen ökar stödet till organisationer i det civila samhället.
- Örebro kommun avstyrker förslaget att kommuner ska informera på sina webbplatser om regler för politiska möten och demonstrationer.
- Örebro kommun avstyrker förslaget att partierna ska redovisa hur stödet för information vid allmänna val fördelas. Lokala förutsättningar bör få avgöra det och en redovisning kan bli missvisande beroende på vilka förutsättningar den enskilda kommunen har.
- Örebro kommun tillstyrker att partistöd och ledamotsstöd ses över.
- Örebro kommun tillstyrker att SCB får i uppdrag att följa den sociala representativiteten.
- Örebro kommun tillstyrker förslaget att försök genomförs med direktval till ett begränsat antal platser i en geografisk nämnd.
- Örebro kommun tillstyrker att det införs en möjlighet för fullmäktige att besluta att en fullmäktigeledamot ska kunna behålla sin plats trots tillfällig flytt till annan kommun.
- Örebro kommun tillstyrker förslaget att möjliggöra för fullmäktige att besluta om debatter utan samband med annan handläggning.
- Örebro kommun tillstyrker utredningens förslag att medborgardialoger ska förtydligas och att det skapas regelverk kring deras funktion.

- Örebro kommun tillstyrker att en nationell webbplats skapas för insamling av folkinitiativ.
- Örebro kommun avstyrker att folkmotion ska vara tvingande för kommunerna att införa.
- Örebro kommun avstyrker förslaget att införa en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder.
- Örebro kommun tillstyrker att kommuner och landsting bör tillförsäkra sig att ungas perspektiv kommer till uttryck i beslutsprocesser.
- Örebro kommun tillstyrker att insatser görs inom skolan för att stärka kunskaperna om det demokratiska styrelseskicket.
- Örebro kommun vill tydliggöra att antalet förtroendevalda är en fråga som varje kommun själv ska besluta om.

Utredningens förslag med kommentarer

Delaktighet och jämlikt inflytande

Utredningen föreslår ett nytt mål för demokratipolitiken som lyder: En hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande. Utredningen föreslår också att en ny maktutredning tillsätts för att se över hur maktförhållandena har förändrats i samhället sedan millenniumskiftet och för att analysera hur pågående samhällsförändringar kan påverka maktförhållanden på sikt.

Örebro kommun tillstyrker båda förslagen. Den svenska demokratin är i ständig förändring och det är viktigt att se över hur maktförhållanden mellan stat och kommun, liksom mellan folkvalda och medborgare, förändras över tid och vilka konsekvenser det kan få för det politiska styrelseskicket på sikt.

Valdeltagande och politiskt engagemang mellan valen

Förslagen och rekommendationerna som rör politiskt engagemang och valdeltagande tar sin utgångspunkt i bilden av de växande skillnaderna i politiskt deltagande i samhället. Deltagandet i valen har ökat de senaste åren och det allmänna politiska engagemanget bedöms ligga på en stabil nivå. Däremot finns ökande skillnader i deltagande. Örebro kommun instämmer i att det är väldigt viktigt att uppmärksamma dessa skillnader och ställer sig positiv till att utredningen lägger förslag för att påverka den negativa utvecklingen. Utredningen föreslår är bland annat att regeringen bör utöka stödet till organisationer i det civila samhället som arbetar med att öka det politiska deltagandet. Örebro kommun instämmer i utredningens förslag men vill också uppmärksamma att en viktig orsak till de ökande skillnaderna i deltagande är de många nyanlända som kommit till Sverige under senare år. Dessa har inte på samma sätt som infödda svenskar en tradition av att organisera sig tillsammans med andra inom ramen för civilsamhällets organisationer. Stöd riktat till dessa organisationer kan därför behöva kompletteras med andra insatser som stimulerar och utvecklar dessa gruppers organisering.

Vidare föreslås att kommunerna på ett bättre sätt än idag ska informera på sina webbplatser vad som gäller för bestämmelser kring politiska möten och demonstrationer. Detta tar sin utgångspunkt i vikten av förekomst och tillgänglighet vad gäller arenor och forum för spontana möten mellan olika grupper av medborgare. Detta bedöms som viktigt och förslaget är att kommunerna tydliggör vad som gäller på sina webbplatser. Örebro kommun avstyrker förslaget. Skälet är att det är andra myndigheters uppgift att ansvara för och tillämpa de regler som gäller för detta. Det är olyckligt om informationen ges på ett sådant sätt att det uppstår en otydlighet om vilka

myndigheter som ansvarar för vad.

Vidare föreslår utredningen att partierna bör redovisa hur de använt det stöd som fördelas till partierna för informationsinsatser inför allmänna val. Utredningen menar att det i större utsträckning bör vara så att detta stöd riktas till väljargrupper med lägre deltagande. Örebro kommun avstyrker förslaget då de lokala förutsättningarna bör få avgöra hur stödet används och en redovisning kan bli missriktad så dessa ser väldigt olika ut i olika kommuner.

De politiska partierna

Utredningen framhåller att partierna behöver utveckla sitt rekryteringsarbete och den interna demokratin. Den sociala representativiteten bör förbättras och partierna måste i större utsträckning nå de som inte tillhör den traditionella basen för rekrytering till partierna. Örebro kommun instämmer i att det är viktigt med en social representativitet och att det är viktigt att se över hur den interna demokratin och rekryteringsarbetet fungerar. Det är dock partierna som ansvarar för dessa frågor.

Utredningen föreslår också att en översyn av partistöd och ledamotsstöd görs. Örebro kommun instämmer i att dessa stöd med jämna mellanrum behöver ses över då förutsättningarna hela tiden förändras i samhället.

Samtidigt vill utredningen se alternativa vägar för väljarna att kanalisera sina åsikter till det politiska systemet. Utredningens bedömning är att sådana vägar snarare kan stimulera det politiska engagemanget än undergräva partiernas särställning. Örebro kommun vill betona att partierna har ett centralt demokratiuppdrag och att de utgör den viktigaste länken mellan väljare och beslutsfattare i ett representativt system. De har som uppgift att väga samman motstridiga uppgifter och att legitimera den politik som genomförs. Det är viktigt att partiernas funktion och uppdrag uppmärksammas och att de olika förslag som förs fram på alternativa vägar snarast ska ses som komplement till den representativa demokratin. I utredningen saknas en utvidgad diskussion och förslag kring hur partierna kan utvecklas för att även fortsättningsvis ha en aggregerande och legitimerande roll.

De förtroendevalda och den sociala representativiteten

För att påverka representativiteten föreslår utredningen att partierna ska samordna sina nomineringsprocesser till de kommunala förtroendeuppdragen. Vidare föreslås att SCB en gång per mandatperiod ska följa upp den sociala representativiteten i de politiska församlingarna på nationell och lokal nivå. Vidare bör fullmäktige och styrelse verka för att den sociala representativiteten förbättras, särskilt för de utpekade grupperna.

Örebro kommun instämmer i vikten av att den sociala representativiteten bör förbättras och att partierna har ett stort ansvar. De förslag som ges kan vara framkomliga vägar men vilka åtgärder som väljs bör avgöras av respektive lokala parti.

Örebro kommun tillstyrker att SCB ges uppdraget att följa den sociala representativiteten. Örebro kommun motsätter sig däremot att nomineringsprocesserna till offentliga förtroendeuppdrag ska regleras mer.

De förtroendevaldas villkor

Örebro kommun instämmer i vikten av att på många olika sätt arbeta aktivt för att göra rollen som förtroendevald mer rimlig och attraktiv. Örebro kommun betonar att de reformer som genomförs i första hand bör innebära att möjligheter ges till den lokala

politiken att införa reformer. Det bör inte regleras nationellt. Örebro kommun tillstyrker förslaget att försök genomförs med direktval till ett begränsat antal platser i en geografisk nämnd. Det är dock viktigt att reglerna för detta klargörs och att det finns en frivillighet för vilka kommuner som vill prova detta. Örebro kommun tillstyrker också förslaget att det i kommunallagen förs in bestämmelser om att kommunerna ska verka för att förtroendevalda kan fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

Örebro kommun tillstyrker att det införs en möjlighet för fullmäktige att besluta om att en fullmäktigeledamot ska kunna behålla sin plats trots tillfällig flytt till annan kommun. Reglerna för vilka krav som ska ställas för att få behålla platsen bör bestämmas i respektive kommun utifrån lokala förutsättningar.

Den lokala politikens organisering

Örebro kommun anser att olika metoder och verktyg behöver prövas för att se hur förtroendeuppdraget kan förtydligas och underlättas. Det är dock viktigt att det är partierna som har mandatet att bestämma hur nomineringen ska se ut och vilka verktyg man väljer att prova för att påverka förtroendeuppdragen. Utredningens förslag kan utgöra exempel men det är viktigt att det inte regleras hur dessa frågor ska hanteras. Förslaget att ge andra aktörer än revisionen i uppdrag att granska den kommunala maktutövningen kan till och med vara kontraproduktivt då ansvarsförhållandena för granskningen kan bli otydliga. Det är viktigt att lokal kontext och lokala erfarenheter får styra hur nya verktyg och metoder används. Fokus bör istället ligga på att underlätta för fler att ta politiska uppdrag.

Örebro kommun tillstyrker förslaget att möjliggöra för fullmäktige att besluta om debatter utan samband med annan handläggning.

Medborgardialog och samråd i kommuner och landsting

Örebro kommun ställer sig positiv till att formerna för medborgardialoger och samråd tydliggörs. Det bör gagna såväl medborgarna som den politiska beslutsprocessen om det är tydligt i vilka former deltagande kan ske och i vilka frågor det är möjligt att ge inspel och synpunkter. Det är också viktigt som utredningen påpekar att kommunerna särskilt uppmärksammar hur användningen av medborgardialoger och samråd påverkar den politiska jämlikheten.

Utredningen menar också att de förslag som ges gällande fullmäktiges roll att verka för förbättrade förutsättningar för medborgarnas möjligheter att delta och framföra synpunkter inför beslut sammantaget innebär att kommunerna bör arbeta mer systematiskt och genomtänkt kring demokratifrämjande åtgärder. Här instämmer Örebro kommun att det vore önskvärt att arbetet i kommunerna för att främja demokratin görs mer systematiskt och tydligt.

Det förstärkta folkinitiativet

Örebro kommun håller med om vikten av att olika verktyg är tydligt reglerade och att det finns en förutsägbarhet i hur olika resultat kommer hanteras. De är viktigt att försöken med e-röstning utvärderas särskilt vad gäller hur valhemligheten kan upprätthållas. Det är också viktigt att inte enbart e-lösningar används vid folkomröstningar då alla medborgare inte har tillgång till en fast internetuppkoppling.

Medborgarförslag och folkmotion

Örebro kommun tillstyrker förslagen under förutsättning att reformen inte blir tvingande för kommunerna. Det bör liksom med medborgarförslag vara frivilligt för kommunerna att införa folkmotion lokalt. Det är också viktigt att uppmärksamma att

möjligheten bör ges att få information om samt stödja en folkmotion även utan internetuppkoppling och e-legitimation.

Ungas delaktighet och inflytande

Örebro kommun ställer sig positiva till förslaget att kommuner och landsting bör arbeta aktivt för att inhämta ungas åsikter.

Örebro kommun avstyrker förslaget att införa en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder. Om ett begränsat antal kommuner deltar i försöket kan det blir svårt att dra några generella slutsatser från det. Likaså kan det vara svårt att förklara för 16-åringar varför dessa får rösta i en kommun men inte i en annan. Det är också viktigt att rösträttsåldern har en koppling till myndighetsålder.

Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

Örebro kommun håller med om vikten av att även funktionshindrade har möjlighet att delta i den kommunala demokratin under rimliga förutsättningar utifrån sin situation. Samtidigt vill Örebro kommun framhålla att det statliga stöd som idag utgår beräknas utifrån antal medborgare och inte utifrån antalet teckenspråkiga medborgare i kommunen. För kommuner med en större andel teckenspråkig befolkning blir detta missgynnande.

För Örebro kommun

Kenneth Nilsson (S)

Kommunstyrelsens ordförande